

Krönika

Tillhör du den halva av släktet som brister i social kompetens? Svante Folin erbjuder en räddningsplanka.

Ett gratisleende från jägarens käft

Min ungdom var IQ på modet. Finniga övermanniskoaspiranter jämförde percentiler snarare än penisar. Med en IQ under 120 var det lika bra att inrikta sig på att sälja skosnören på Norrmalmstorg och drömmen var att testa 145 plus, vilket berättigade till inträde i geniföreningen för inbördes beundran, Mensa.

Idag är IQ lika passé som myggygare – det är EQ som gäller. Amerikanen Daniel Colemans väckelseskraft *Känslans intelligens* har försäkrat en epidemi av känslotester i den kolorerade veckopressen. Alla bekymrar sig över sin EQ – är jag tillräckligt empatisk, generös och framför allt socialt kompetent? I en hårdnande arbetsmarknad, där även rena teknikföretag prioriterar social talang och samarbetsförmåga framför diplom och logisk intelligens, är detta en ödesfråga.

Omprioriteringen mellan rationalitet och emotionalitet gynnar naturligtvis kvinnorna med sina bättre balanserade hjärnhalvor. Urmördarna, som befann sig i samhällets centrum, utvecklade förmågan att göra många saker på en gång – samla nötter, sköta elden, amma barn – alltmedan de ivrigt skvallrade (utbytte social information). Urfräjderna som vistades dagar i ända ute på savannen, jagande sina undflyende jaktbyten under största möjliga tystnad, utvecklade halvaustistiskt tunnelseende. De sociala talangerna blev därefter. Under evolutionärt normala förhållanden gav härddingar upphov till fler barnbarn än mjukisar, varför könsskillnaden växte.

Coleman påstår att män ändå kan tillägna sig empati, solidaritet, lyhördhet och andra väsentliga komponenter i den mer marknadsmässiga, kvinnliga begåvningsprofilen.

För mig är det för sent. Yngre män, som inte har tid, råd eller talang för feminiserande personlighetsutveckling, vill jag ge ett tips på hur man enkelt förvärvar social kompetens. Köp Dale Carnegies *Konsten att vinna vänner och inflytande* från 1936.

Under evolutionärt normala förhållanden gav härddingar upphov till fler barnbarn än mjukisar.

Ärkenihillisten Georg Grosz, som under kriget tvingades fly till USA, insåg snart att Dale Carnegie var den nya kontinentens störste tänkare och Machiavellis like. Carnegies första boken lyder: "Leendet är det billigaste du har – slösa därför med det".

Vidare påpekar profeten att människans käraste ägodel är hennes namn. Roosevelt skulle aldrig ha kommit in i Vita Huset, om han inte vid sin sida haft en före detta försäljare med ett övernaturligt minne för ansikten och namn, Farley. När någon okänd person nalkades Roosevelt stod Farley alltid vid hans sida och viskade: "Här kommer Harry, han har två söner och en sjuk fru." Roosevelt satte in sitt världsbekanta charmörleende, skakade hand och sade "Tjänare Harry, hur är det med frun?"

Andra elementa i den sociala kompetensskatesken är sådant som "Kritisera aldrig din nästa men smickra henne gärna hämingslöst". Avgrundsduppet i Carnegies framgångsfilosofi sammanfattas bäst i hans reflexioner. Under somrarna älskar han till exempel att fiska laxöring och att äta glass med jordgubbar. Men, påpekar han, för den sakens skull faller det honom aldrig in att agna sina krokare med glass och jordgubbar, till det där han vämjeliga maskar. Slutats: Utgå aldrig från dig själv, agna med det bete som du vet att ditt byte tycker om. Läs och lär!

18 mars 1999
SVANTE FOLIN

Turken i Cornwall

För 400 år sedan gjorde turkarna strandhugg vid Cornwall. Wilhelm Engström annåler en väg-röjande brittisk studie.

Västerlandets förhållningssätt till Islam är en fråga som allt som oftast upprör känslorna. När Edward Said för drygt 20 år sedan utkom med sitt politiskt korrekta opus *Orientalism* kunde hans växande skara av prosleryt lägga ännu ett credo till sin arsenal.

Historia

Nabil Matar
Islam in Britain 1558-1685
Cambridge University Press 1999

Den tes som Said lyckades torgföra praktiskt taget oemotsagd var att begreppet "orienten" i Storbritannien under sekler utgjort ett tankemässigt fantasifoster, enkom skapat för att befrämja företagsammas kolonialherrans intressen på bestånd av moraliskt och genetiskt underlägsna orientaler. Det är förvisso sant att några resehandböcker som publicerades under viktoriaisk och edwardiansk tid förmedlade en sällspont enfaldig syn på Orienten. Said gjorde det enkelt för sig genom att samla löskyta citat från diverse reseskildringar i bokform. Men hans slutsats att västerlandet *in corpore* närdde en nedlåtande syn på Orienten och dess inbevånare är tveklöst felaktigt.

Utbrett intresse

Det brittiska etablissemangen odlade under sekler ett – inte minst akademiskt – intresse för Orienten. Att studera arabiska eller persiska vid Oxford var förbehållet *the brightest and the best*. Man behöver blott nämna namn som Anthony Eden och Thomas Edward Lawrence för att styrka denna tes. Min morfars kusin, Karin Johnson, själv arabist, assyriolog, forskningsresande och författarinna på modet under 1920- och 30-talen, upphörde aldrig att förvånas över hur intresset för Orienten genomsyrade de flesta strata inom det brittiska samhället. Detta i kontrast mot den andliga ökenvandringen i vårt eget land där hennes kolleger inom yrket kunde räknas på ena handens fingrar.

Från Elisabeth I

Nabil Matar, en lovande orientalist av hög akademisk valör, har nyligen utkommit med en välskriven och intresseväckande bok som bär titeln *Islam in Britain 1558-1685*. Dr Matar har gjort en väl dokumenterad och djuplodande analys av den engelska synen på Islam under den period som sträcker sig från drottning Elisabeths trontrillträde till Karl II:s fränfalle. Boken är välkommen av två skäl. För det första har Nabil Matar gjort en historievettenskaplig pionjärsats. Men viktigare ändå är att han formligen pulvriserar Edward Saids underordnad bonerande slutsatser.

Utgångspunkten för Matars studie är väl vald. Under 1500- och 1600-talen rådde inget som helst kolonialt

förhållande mellan England och Främre orienten. Det ottomanska riket var vid denna tid en fruktad stormakt med krigsdugliga arméer (som snår intog Wien år 1683) och flottor som omfattade både moderna örlogsmän och ändamålsenliga kaparfartyg. Konfrontationen mellan Storbritannien och turkiska korsarer kunde bli högst kännbara.

I augusti 1625 gjorde turkiska kapare flera strandhugg på Cornwalls kust i syfte att tillfångata arbetsdugliga engelsmän som sedan kunde säljas på de nordafrikanska slavmarknaderna. Under de följande decennierna upbringades hela fartyg på irländska sjön och år 1635 genomförde sex korsarer en framgångsrik och sägenomspunnen attack på Scillyöarna.

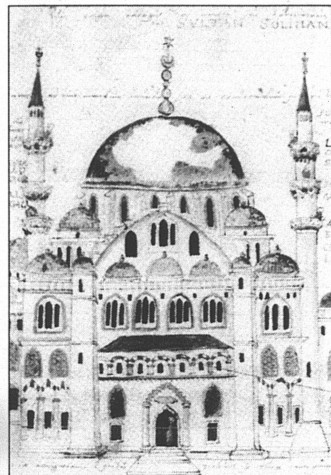
Vid denna tid råkade man med ett enbart i Alger härbergsades över 4 000 engelska fångar. Många av dessa konverterade till islam, somliga för att köpa sig fria, andra av religiös övertygelse.

Behovet av källskrifter gjorde att Koranen trycktes på engelska år 1649.

En del av dessa renegater (efter spanskans *renegado* – den som förnekar) lyckades ta sig tillbaka till England där de prompt återfördes till den sanna tron. Det gick till och med så långt att ärkebiskop Laud lät utforma ett särskilt ceremoniel för ändamålet. I något enstaka fall hände det att turkiska krigsfångar eller desertörer genomgick samma andliga reningsbad.

Dessa händelser som finns väl beskrivna i dokument från tiden medförde att intresset för Islam började spira vid universitetet. Behovet av källskrifter gjorde att *Koranen* trycktes på engelska år 1649. Av och till under 1600-talet användes islamiska argument i de verbala slagväxlingarna teologer emellan. Vissa försökte dra paralleller med den romersk-katolska kyrkans tyranni, andra såg i islam en modell för religiös tolerans.

Islam kom därför indirekt att spela protestantiska utbrytargrupper i händerna. Islam var en mono-

Övertägens doktrin. Süleymaniye-moskén i Istanbul tecknad av en engelsman 1610. Ur James Harpurs Heliga Platser.

teistisk religion utan den komplikation som vidläder kristendomen med dess treenighet av Fadern, Sonen och den Helige ande. Där fanns blott guden Allah och profeten Mohammed som var en människa av kött och blod. (Parentistiskt kan nämnas att Kristus betraktades som blott och bart människa av islamiska trosbekännare.) Inom islam spelade dessutom prästerskapet en mindre dominerande roll än i den kristna kyrkan, en ordning som tilltalade många oppositionella teologer i Storbritannien.

Att islam i allra högsta grad togs på allvar visats med all önskvärd tydlighet av en liten skrift från 1670-talet av Henry Stubbe som bar titeln *An Account of the Rise and Fall of Mahometanism*. I denna bok skildrar Stubbe islam som en doktrinärt överlägsen religion. Han skänker också islam en tacksamhetens tanke för att läran rett ut råganden mellan religion och politik.

Fakta och bevis

Nabil Matar har genom sin bok givit ett värdefullt bidrag till religionshistorien, där han på ett föredömligt sätt fyllt en skriande kunskapslucka. Men hans bok är också tilltalande för dem vars historieförståelse grundar sig på fakta och bevis snarare än lösa teoribildningar som tragiskt nog tenderar att sprida sig som ringar på vattnet.

WILHELM ENGSTRÖM

14 dagar kvar!

Ännu löper Finanstidningens **SM i dunkel svenska**

Läsekreten manas att till kulturredaktionen insända publicerade satser som 1) utger sig för att säga något djupsinnigt, men 2) saknar begripligt innehåll. Källhänvisning obligatorisk. Sänd bidrag senast 1 april till:

"SM"
Knut Carlqvist
Box 149
620 10 Burgsvik

Det vinnande bidraget belönas med Svenska Akademiens Ordlista.

En frisk själ i en frisk kropp.

Hvarje människa med några få undantag födas till världen starka och friska, och enligt naturens lagar skulle de förbli så. Men många människor dock denna födolofit genom oförsänd, litetvis och överförtida, och blivna sjuka och svaga. För att stärka och upprätta ett svagt kroppssystem har galvanisk elektricitet visat sig vara av överdiger nytta, då det tillämpas och tillförs systemet på ett praktiskt och ändamålsenligt sätt medelst:

Dr Sandens Elektriska Heroulex Batteri

Detta världsförsta kroppsbatteri för hembehandling har varit en tröstens vän till många, som uppgivits hoppet att någon sin ämne erhålla hälsa och kraft. Det är ett verkamt medel vid behandling av *Allmän- och Nervös svaghet, Reumatism, Gikt, Ryggvärk, Hjärtvärk, Dyspepsi, Hufvudvärk, Svettutlösning, Svett, till öga, och vid såväl äldre som yngre ålder. Sömnlöshet m. H. lidanden.* Bäst resultat för *svaga män. Gratis!* För enbilden av nämnda kättonom om denna elektriska hembehandling, skick till oss, och vi skicka *alldeles gratis* med posten *visum* till *Dr Sandens* *meddel*, rik illustrerade böcker, *besvär* *den* *one*, *"Vägen till Hälsa"*, *beskriv* *de* *den* *sjukdomar* *och* *givet* *en* *skild* *av* *världens* *uppgifter* *för* *alla* *sjuka*; *den* *andra*, *"Styrka* *och* *mod* *med* *elektricitet* *alla* *de* *privata* *sjukdomar* *och* *för* *en* *god* *uppläsning* *för* *svaga* *män*.

SANDEN ELECTRIC COMPANY, 26 Malmkskinäsg. Stockholm.
Allm. Tel. 7094. Riks-Tel. 21 99.